

Det talte ord gælder

Handels- og udviklingsministerens tale til

Folketingets Udenrigsudvalgs høring om dansk udviklingsbistand den 27. januar 2015

Tak for invitationen til dette vigtige arrangement. Jeg har set frem til temaet for denne session: udviklingssamarbejdet – hvad virker i morgen?

Udviklingssamarbejdet virker

Lad mig lige starte med at slå én ting fast. Udviklingssamarbejdet virker. Ser vi på FN's 2015-mål, som vi i år skal gøre status over, så har det globale udviklingssamarbejde været med til at halvere ekstrem fattigdom, og vi har reddet millioner fra tuberkulose, malaria og HIV/AIDS. Vi har sikret mere end 2 millioner mennesker adgang til rent drikkevand, fået 9 ud af 10 børn i skole – og sikret flere kvinder adgang til uddannelse, erhverv og politik. Med andre ord, det virker!

Verdens vigtigste år

Men hvad virker så i morgen? Det er et rigtig godt spørgsmål, og selvom jeg – trods alt – ikke har en krystalkugle til hjælp, har jeg et par bud herpå, som jeg gerne vil dele med jer. Timingen for en debat om hvad, der virker, er perfekt. "Verdens vigtigste år" har netop taget sin begyndelse. I 2015 skal vi på tre internationale topmøder blive enige om de nye bæredygtighedsmål i New York på post-2015 topmødet i september, finansieringen heraf i Addis Abeba i juli samt lande en ambitiøs klimaaftale i Paris i december.

Det er nogle vigtige og brede dagsordener, der hermed smelter sammen, men netop integrationen af klima, miljø, bæredygtig vækst, sociale fremskridt, fattigdomsbekæmpelse og fred- og stabilisering er vigtig – ja, helt afgørende – da vi denne gang ønsker at sikre en dagsorden, der reelt kan forandre og sætte retning.

2015-målene var en succes, netop fordi de mobiliserede verdenssamfundet om 8 helt konkrete mål for fattigdomsbekæmpelse. I år skal vi formulere mål for en endnu bredere dagsorden. I år er verdens vigtigste år, fordi vi – for at bruge de helt store ord – ikke bare kan, men skal sikre planetens bæredygtighed til kommende generationer. For første gang i verdenshistorien har vi muligheden for at udrydde ekstrem fattigdom inden for en generation. Det i sig selv er en chance, vi simpelthen ikke må lade forpasse.

Menneskerettigheder

Omdrejningspunktet for den danske udviklingspolitik er i dag og i morgen menneskerettigheder. Troen på det enkelte menneskes værdighed og ret til et ordentligt liv. Og udover de konkrete indsatser ude i verden, så betyder den rettighedsbaserede tilgang for mig også kritisk dialog. Når jeg har talt om "en aktivistisk udviklingspolitik", så er det i lyset af en global værdikamp, hvor konservative kræfter træder universelle rettigheder under fode. Så handler det for mig at se om at true med at blive.

Vi skal turde tage den kritiske dialog. En af årsagerne til fattigdom er diskrimination. Derfor skal vi fremme de udviklingsprocesser, som kan gøre en ende på undertrykkelse. Også når der er modstand. Når Danmark omdirigerer bistand fra Ugandas regering til lokale organisationer, der kæmper for homoseksuelles rettigheder, går vi imod et stort flertal i den ugandiske befolk-

ning. Vores værdier er styrende, men vi er pragmatiske. Vi trækker ikke stikket, men vælger dialogen. Selvom den er svær.

Når Danmark i FN kæmper for pigers og kvinders ret til at bestemme over deres egen krop, så er det fordi, vi er imod invaliderende omskæring og isolerende barneægteskaber og for ligestilling og rettigheder. Stærke konservative kræfter kæmper imod os, men vi skaber alliancer og holder fast. Hvis vi for alvor vil have tryghed og velstand i udviklingslandene, så nytter det ikke at holde hele befolkningsgrupper ude – uanset om det er kvinder, børn eller seksuelle minoriteter. Kampen for kvinders rettigheder handler derfor også om sund fornuft.

Ulighed

I dag ejer de 80 rigeste mennesker på jorden ligeså meget som den fattigste halvdel af jordens befolkning. 80 mennesker ejer altså ligeså meget som 3,5 milliarder mennesker. Globalisering, teknologi og endda politisk magt favoriserer de velstillede. Selv Verdensbanken og IMF påpeger, at den stigende ulighed er dårlig for vækst og modarbejder fattigdomsbekæmpelse. Ulighed er et af vor tids største problemer, og vi skal sikre, at væksten bliver inklusiv.

Derfor skal vi give hjælp til selvhjælp – det øger i den grad ejerskabet og ansvaret for egen udvikling. Hovedformålet med vores arbejde er jo at sætte landene i stand til at finansiere deres egen bæredygtige udvikling. Ja, der er mange steder lang vej endnu, men det er det, der efterspørges. Udviklingslandene har brug for de investeringer og den finansiering, som den private sektor kan levere. Selv med stigninger i den samlede internationale bistand – og en realisering af forpligtelsen til at yde 0,7 % af BNI fra samtlige rige lande – så kan vi på ingen måde dække post-2015 målenes finansieringsbehov. Der skal private investeringer og øget national ressourcemobilisering til.

Finansiering og ulovlige skattestrømme

Disse emner vil være i fokus på den udviklingsfinansieringskonference, hvor man i juli i Addis Ababa skal blive enige om, hvordan man skal finansiere de kommende mål for fattigdomsbekæmpelse og bæredygtig udvikling. For det er ikke nok, at vi bliver enige om, hvad der skal til for en bedre verden, hvis vi ikke også tager stilling til, hvordan vi skal finansiere det. En styrket mobilisering af national finansiering via øgede skatteindtægter i udviklingslandene bliver formentlig et helt afgørende element i forhandlingerne. Opbygning af effektive skattemyndigheder, sikring af udviklingslandenes deltagelse i det internationale skattesamarbejde, bekæmpelse af illegale kapitalstrømme og fornuftig og ansvarlig beskatning vil være afgørende for at skaffe den finansiering, der skal til.

Og udviklingslandene går hver år glip af milliarder af dollars på grund af svage skattesystemer og lav kapacitet og deraf afledte muligheder for skattesvindler og -omgåelse. Mange internationale virksomheder betaler stort set ingen skat i udviklingslandene, og det skal vi have sat en stopper for. Her er Danmark et forgangsland. Både på grund af vores eget skattesystem som et redskab til social omfordeling, men også på grund af vores tiltag mod skattely og for åbenhed på området. Det er erfaringer, andre gerne vil lære af. Gennem udviklingssamarbejdet har Danmark bidraget til, at de tanzaniske skattemyndigheder har øget deres skatteindtægter med 1000 %. Indtægter der kan gå til skoler, veje og hospitaler. Det er noget der virker – også i morgen.

Skrøbelige stater

Men der er lande og områder, hvor situationen er en helt anden, og hvor der skal helt andre redskaber til for at skabe resultater. Det er lande, hvor krig og kaos hærger – og hvor vi skal være villige til at løbe en risiko med fare for, at det alligevel ikke virker. Vi er ikke i skrøbelige stater for de letkøbte sejre, men fordi det er her, der er behov. Der er ingen garanti for succes. Men engagerer vi os ikke, er der garanti for fiasko.

Tre ud af fire af verdens fattigste vil leve i skrøbelige stater i 2030, hvis vi ikke ændrer udviklingen i disse lande. Vi kan ikke vende det blinde øje til. Skrøbelige lande og områder er en risikofaktor for os alle. Det ser vi med al-Shabaab i det østlige Afrika, Boko Haram i det vestlige Afrika, med ISIL i Irak og Syrien, massive flygtningestrømme, humanitære kriser og terror i hjertet af Europa. Kunne det være undgået, kunne vi have forudset det bedre? Det er nemt at være bagklog, men dumt ikke at lære af historien. Vi skal være til stede i skrøbelige stater og områder, hvor vi har flere værktøjer at gøre godt med. Når den eneste løsning er at sende bombefly afsted, er det allerede for sent. Uden fred, ingen udvikling, og ingen udvikling uden fred.

Og vores indsatser gør faktisk en forskel. De virker. Lad mig tage Somalia som eksempel. Danmark støtter op med et dobbelt formål; at fremme fred og udvikling i Somalia og samtidig fremme regional og international sikkerhed. Vi støtter økonomisk udvikling og jobskabelse, serviceydelser til befolkningen samt dialog og forsoning, rehabilitering af afhoppede al-Shabaab krigere, indsatser rettet mod voldelig ekstremisme samt opbygning af de somaliske og regionale sikkerhedsstyrker. Det tager tid - men det virker.

Synergi mellem handel og udvikling

Jeg har nu været handels- og udviklingsminister i ét år. Da jeg tiltrådte, var der mange, som var skeptiske over sammenlægningen af handelspolitikken og udviklingspolitikken under én minister. For mig at se giver det fortsat rigtig god mening. Hvorfor? Fordi det virker. I dag og i morgen. Uanset om jeg har været i Ghana, Zimbabwe, Myanmar eller Sydsudan, hvad enten jeg har stået i en storby, på landet eller i en flygtningelejr, så er der én ting, der går igen. Én ting *alle* efterspørger – og det er et job.

Standarder og CSR

Fra min første dag fremhævede jeg jobskabelse som en hovedprioritet. Og jeg er om muligt endnu mere overbevist end for et år siden om, at det er det der skal til. Det er det, der virker. Og jeg synes, at vi har nået rigtig meget på denne dagsorden, og vi er fortsat i arbejdstøjet og udvikler nye redskaber, der skal fremme vækst og jobs i udviklingslandene. Og jeg ser jo virkelige danske virksomheder som ambassadører ude i verden. Hvis de sætter samme høje standarder ude på spirende markeder, som vi har herhjemme - så eksporterer vi jo ikke bare viden og varer, men værdier. Og jeg kan mærke, at danske virksomheder er klar til det. Det mærkede jeg, da jeg i efteråret præsenteret en CSR-pakke i forbindelse med finansloven. Og jeg er sikker på jeg vil opleve det igen til marts, når Danmark er vært for en international konference om bæredygtige værdikæder.

Erhvervsinstrumenter - ophør og nytænkning

Jeg har - som gammel fagbevægelsesmand - særligt fokus på ansvarlige og bæredygtige globale værdikæder, når vi tilrettelægger vores fremtidige erhvervsinstrumenter. Som mange af jer ved, besluttede jeg i november måned at sætte nye bevillinger under erhvervsinstrumentet, Danida Business Partnerships i bero. Vi har nu en oplagt mulighed for at nytænke og effektivisere den

måde, vi inddrager erhvervsliv, civilsamfund, fagbevægelse, uddannelsesinstitutioner og finansielle aktører i arbejdet med at fremme bæredygtig og inklusiv vækst.

Vi kickstartede processen før jul med et velbesøgt dialogmøde, og jeg har netop lanceret tre nye instrumenter, der skal bringe dansk erhvervslivs kompetencer bedre i spil i udviklingslande og på vækstmarkeder. Over det kommende halve år lancerer jeg en række andre erhvervsinstrumenter og puljer, herunder en afløser for Danida Business Partnerships. De skal på forskellig vis bidrage til at skabe bæredygtig vækst og anstændige jobs i udviklingslande ved at bringe dansk viden, dansk teknologi, og danske investeringer i spil. Det virker.

Opsummering

Aktivisme og rettigheder - national ressourcemobilisering - fred og stabilitet - jobskabelse. Det er det, vi skal satse på her i "verdens vigtiste år". Vi er i en branche, hvor vi ikke bliver færdige foreløbig. Hvor vi godt må glæde os over fremskridtene, men langt fra være tilfredse. Og jeg fandt et citat, som jeg synes rammer det meget godt.

Det er - uden sammenligning i øvrigt - af Nelson Mandela: "Jeg har vandret den lange vej til friheden. Jeg har prøvet ikke at vakle; jeg har gjort fejltrin på vejen. Men jeg har opdaget den hemmelighed, at man efter at have besteget et vældigt bjerg blot finder, at der er mange flere bjerge at bestige. Jeg er standset op et øjeblik her for at hvile, for at snige mig til at se ud over det strålende panorama, der omgiver mig, og se tilbage på den vej, jeg er kommet. Men jeg kan kun hvile et øjeblik, for med friheden følger ansvar, og jeg vover ikke at blive stående, for min lange vandring er endnu ikke til ende".

Vi - de frie og lige lande - har en særlige forpligtelse. Jeg kan ikke understrege, hvor vigtigt det er, at vi får vedtaget en ambitiøs post-2015 dagsorden. Med fælles mål og de rette redskaber kan vi sammen løfte de mange opgaver, der står foran os.

Tak for ordet